

‘Je kunt je in het onderwijs geen hobbyisme veroorloven’

Hoe Erik Meester van onderwijs-
revolutionair pleitbezorger van
modern-traditioneel onderwijs werd

TEKST **ERIK OUWERKERK**

'Na een wat moeizame schooltijd ben ik na het vwo aan een paar studies begonnen om daarna toch weer iets anders te kiezen, en werkte overal

en nergens. Op een gegeven moment koos ik voor de pabo en dat paste wél bij mij. De keuze voor de lerarenopleiding was mede te danken aan meneer Fons, mijn leerkracht in groep 7. Ik was destijds geen makkelijke jongen op school, maar bij hem verdwenen de problemen als sneeuw voor de zon. Hij gaf me verantwoordelijkheden, zette me aan het werk en bood uitdaging.

Op de pabo voelde ik mij als een vis in het water. Ik pakte veel projecten op, onder andere op het snijvlak van onderwijs en technologie. Na de opleiding kon ik direct aan de slag bij de Fontys Hogeschool om mijn kennis in te passen in het curriculum. Daarnaast gaf ik er les en ontwikkelde met collega Bernolf Kramer de minor 'Kind, Leren & Media'. Dat deed ik drie jaar, en tegelijkertijd ontwierp en gaf ik onderwijs aan kinderen van een bovenschoolse plusklas. Vervolgens startte ik met een master Leren en Innoveren en ging ik aan de slag als onderwijsadviseur bij Academica. Daar begon echt de verdieping.'

Daar pas? Maar wat deed je in die jaren daarvoor dan?

'Jarenlang begaf ik me als een jonge hond heel intuïtief in allerlei projecten, maar het was weinig geïnformeerd. Mijn leidinggevende bij Academica, Pim Pollen, bracht daar verandering in. In de eerste week gaf hij me al drie boeken mee die ik bij wijze van spreken een week later gelezen moest hebben. Door wetenschappelijke literatuur kwam ik erachter hoeveel er eigenlijk al bekend is en hoe we met die kennis gericht aan onderwijsverbetering kunnen werken.'

FOTO: DORIEKE ZEVENBERG

A portrait of Erik Ouwerkerk, a man with a beard and short brown hair, wearing a dark blue blazer over a light-colored shirt and a patterned vest. He is smiling slightly and looking towards the camera. The background is a bright, modern interior with large windows and a white wall.

'Er is al zoveel onderzocht'

Kun je een voorbeeld geven van een boek of artikel dat je de ogen heeft geopend?

'Paul Kirschner schreef *Pedagogy or epistemology, that's the question*. Daarin beschrijft hij hoe de constructivistische kenleer wordt verward met didactiek. Kinderen moeten weliswaar hun eigen kennis construeren, maar de leerkracht moet dat proces wel op een

stapsgewijze manier aansturen. Dan haal je veel meer uit je onderwijstijd en kun je echt spreken van didactiek. Het sociaal-constructivisme als didactiek stond op de hogeschool centraal, maar daar werd ik gaandeweg dus steeds kritischer over.'

Leg uit: enerzijds hoor ik je spreken over technologie, innovatie en curriculumontwikkeling en tegelijkertijd krijg ik het idee dat je, samen met mensen zoals Paul Kirschner en Anna Bosman, hard aan de rem trekt wanneer het gaat om onderwijsinnovaties.

'Ik was in eerste instantie ook heel bevoegen over het gebruik van ICT, onderzoekend leren en dergelijke. Dat enthousiasme was ingegeven door mijn eigen slechte ervaringen: "Als ik nou zus en zo les had gehad, dan had ik een betere tijd op school gehad. We moeten het helemaal anders doen!" Wat ik echter miste, was geen fundamenteel ander onderwijsstelsel - dat bood meneer Fons mij ook niet -, maar goed uitdagend onderwijs. Als 'onderwijsinnovatie' niet goed onderbouwd is, moeten we spreken van onverantwoord experimenteren. Terwijl er zoveel op het spel staat. We hebben het over de toekomst van de leerlingen, hè.'

Goed onderwijs is goed geïnformeerd onderwijs?

'Ja, en het centrale doel is kwalificatie. Mede door Biesta's nadruk op socialisatie en persoonsvorming lijken we dat te veel uit het oog te zijn verloren. Ik heb een tijdje met Biesta samengewerkt en waardeer hem zeer, maar kom zelf steeds meer tot de conclusie dat goed onderwijs draait om het meegeven van een stevige basis van rekenen, taal en veel kennis over de wereld. Dat is al werk zat en daarmee geef je de leerlingen een eerlijke kans om verder te komen in de maatschappij. Wil je het traject naar dat doel goed afleggen, dan zul je noodzakelijkerwijs een omgeving moeten creëren van rust, orde en veiligheid waarin leerlingen zich leren gedragen. Dat is een zekere mate van socialisatie. Het grootste

probleem ligt voor mij bij de persoonsvorming. Is dat wel aan de school? En hoe ga je dat meten? De OESO werkt al aan meetinstrumenten, maar naar welk doel werk je dan toe? Moet elk kind extravert en assertief zijn? Overall hun mening over ventileren? Laat je persoonsvorming als doel daarentegen open en vaag, dan loop je het gevaar dat mensen er een potje van maken.'

Je verzorgt de master Curriculumontwikkeling aan leerkrachten op de Universiteit Nijmegen. Zo heb je directe invloed op de onderwijskwaliteit.

'Dat doen en kunnen we alleen in samenwerking met de scholen, wil ik benadrukken. De leerkrachten hebben een professioneel klimaat nodig. Ik zeg het niet graag, maar er heerst op veel scholen een anti-intellectueel klimaat, daar houden onze studenten het natuurlijk nooit lang uit. Academische leerkrachten zijn heel leergierig, maar missen vaak een ontwikkelingsperspectief op hun werkplek. Curriculumontwikkeling biedt dat perspectief en het onderwijs wordt er beter van.'

Hoe ziet zo'n professioneel klimaat van een samenwerkingsschool er in de praktijk uit?

'Waar het allereerst om gaat, is dat schoolteams open staan voor ontwikkeling op basis van data en inzichten uit onderzoek, zelf willen nadenken en leren, om tot betere leerresultaten te komen. Het pedagogische gedachtegoed moet geen religie worden. Dat gebeurt nog wel eens: onderwijsmensen worden een devoot aanhanger van een bepaalde persoon of stroming, omdat het goed voelt in plaats van de onderliggende principes of bewijslast kritisch te bevragen.'

Je geeft je visie op onderwijs met een overtuiging die sommige mensen misschien tegen de borst stuit. Je hebt immers zoveel onderzoeken, er is ook altijd weer een onderzoek dat wat anders zegt.

'Dat is een typische uitspraak van mensen die het onderzoeksveld niet goed kennen. Onderwijsideologisch kun je natuurlijk van mening verschillen, en er kan natuurlijk altijd meer en

Methodes worden te veel gebruikt'

beter onderzoek worden gedaan, maar over hoe we kinderen goed kunnen leren lezen, spellen en rekenen, basiskennis over de wereld kunnen laten opdoen, bestaat veel consensus. En daarin speelt een leerkracht die vanuit gedegen vak(didactische) kennis regie voert altijd een sleutelrol.'

Noem eens iets of iemand waar je meteen aan denkt om dit te onderbouwen?

'Ik heb een boekenkast vol staan, dat is het hem juist, er is al zoveel onderzocht. Maar het hangt er wel van af waar het over gaat: gedrag, pedagogiek of instructie ...'

Neem gepersonaliseerd leren als voorbeeld.

'Dat komt vooral voort uit de tech-industrie. Zij hebben het idee gepromoot dat technologie elke leerling zo efficiënt mogelijk kan helpen om zich de leerstof eigen te maken, veel beter dan die dure leerkrachten. Dat is niet zo. Natuurlijk verandert de wereld, maar het brein van onze leerlingen werkt nog net zo als dat van de Romeinen, en zij hebben nog altijd baat bij veel directe instructie in een jaar-klassensysteem - het slechtste systeem, met uitzondering van alle andere systemen die zijn uitgetoet. Kijk, goed onderwijs staat of valt met een vakkundig team leerkrachten en een goede schoolleider, zonder hen ben je nergens. Er zijn daarentegen heel veel excellente scholen die niets of nauwelijks iets doen met ICT.'

Maar zonder gepersonaliseerd leren verveelt een deel zich, omdat het te langzaam gaat terwijl een andere groep zich ellendig voelt en afhaakt, omdat het te snel gaat.

'Natuurlijk kun je in een klassikale situatie nooit alle leerlingen perfect bedienen, maar als je één leerling individueel bedient, bedien je de rest dus helemaal niet. Laten we ook niet vergeten: onderwijs is een gezamenlijke onderneming: je doet en leert dezelfde moeilijke dingen, praat erover met elkaar, steunt elkaar, geeft feedback. Dat is voor het leerproces en het (later) samenleven van groot belang. Zorg dus voor een gegarandeerd

basiscurriculum dat de hele klas doorloopt, een programma waarbij je weet: hiermee leggen mijn leerlingen een stevige én gezamenlijke basis voor de rest van hun leven. Op de basisschool leg je namelijk niet alleen het fundament voor de toekomst van het individu, maar ook voor een democratische samenleving waarin iedereen mee kan doen.'

Tot slot de lesmethoden: die zijn je een doorn in het oog?

'Ik vind dat ze te veel gebruikt worden en om verkeerde redenen: de leerkrachten werken er al zo lang mee, het ziet er mooi uit, sluit aan bij de laatste hype. Een lesmethode moet gekozen worden op basis van kennis en kunde - vakmanschap - en niet vanwege een onderbuikgevoel. De schoolleider, ik kom er weer op terug, heeft daarin een grote rol. Die moet toezien op dit soort keuzeprocessen en of die professioneel verlopen. Daar heeft ook de schoolleider natuurlijk veel onderwijskundige kennis voor nodig, maar daar ontbreekt het helaas nogal eens aan.'

'Ik wil trouwens graag op een positieve manier afsluiten', zegt Meester na een gesprek van bijna anderhalf uur. 'Het lijkt er soms op dat ik heel zakelijk de nadruk leg op de cognitieve kant van het verhaal, maar dat doe ik juist omdat ik géé om de kinderen en dan kun je je geen hobbyisme veroorloven. Het is onze verantwoordelijkheid om ze zoveel mogelijk kennis en vaardigheden mee te geven en af en toe te zeggen: "Ik weet dat het moeilijk is, maar let toch op, want dan heb je kansen in de wereld en kun je er iets van maken in het leven."'

'Het gaat om zelf willen nadenken'

ERIK OUWERKERK

(erikouwerkerk@freedom.nl)
is zelfstandig onderwijs-
journalist en tekstschrijver

Meer informatie?

- www.e-meester.nl
- www.twitter.com/Meestertweet

Blijf op de hoogte van de ontwikkelingen in het basisonderwijs

Neem een (online) abonnement op JSW

- + Sinds 1913 een begrip
- + Praktische artikelen en opiniestukken
- + Interviews met onderwijsdeskundigen

Meer weten?

Ga naar jsw.nl of bel 088-2266692